

Punerea în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori. Importanța raportului psihologului în procedura executării silită

Enforcement of court orders and other enforceable titles relating to minors. The importance of the psychologist's report in the enforcement procedure

Lect. univ. dr. **Corina NEGRUȚIU** *
Universitatea Europeană „Drăgan” din Lugoj Facultatea de Drept

Abstract

The Code of Civil Procedure contains special provisions on the enforcement of judgments and other enforceable titles concerning minors, which are provided for in Articles 910-914 of the Civil Procedure Code. Since their applicability in practice is sometimes extremely difficult due to the opposition of the parents to enforcement or even the refusal of the minor, the practical aspects of the application of these rules and the need to implement psychological counselling of the parties involved in this type of enforcement, immediately after the enforcement is granted, will be analysed in order to restore emotional and behavioural balance in the relationship between them.

Keywords: enforcement; enforcement order; minors; counselling; psychologist.

Rezumat

Codul de procedură civilă conține dispoziții speciale privind punerea în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori, aspecte care sunt prevăzute la art. 910-914 C. pr. civ. Întrucât aplicabilitatea lor în practică uneori este extrem de dificilă datorită opoziției părinților rezidenți la executare sau chiar a refuzului minorului, vor fi analizate aspectele practice referitoare la aplicarea acestor reguli și necesitatea implementării consilierii psihologice a părților implicate în acest tip de executare silită, imediat după încuviințarea executării silită, în vederea restabilirii echilibrului emoțional și comportamental în relația dintre aceștia.

Cuvinte-cheie: executare silită, titlu executoriu, minori, consiliere, psiholog.

I. Introducere

Executarea silită nu reprezintă altceva decât constrângerea debitorului, ca substitut la refuzul executării de bună voie a titlului executoriu, pentru că dispozițiile art. 622 C. pr. civ. exprimă foarte clar ideea executării de bunăvoie a titlului executoriu, iar doar în situația în care debitorul nu își îndeplinește obligația, aceasta se va aduce la îndeplinire prin executare silită.

Fără discuție, executarea silită – ca etapă a procesului civil, ridică numeroase probleme teoretice și practice, tocmai datorită factorilor de constrângere care intervin, însă în mod constant Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că dreptul la un proces echitabil nu trebuie să se rezume doar la obținerea unei hotărâri judecătorești sau a altui titlu executoriu, ci și la crearea unor mecanisme de punere a lor în executare, deoarece acestea fac parte integrantă din noțiunea de „proces”, în accepțiunea art. 6 din Convenția Europeană.

În mod deosebit, lucrurile se complică atunci când se pune problema punerii în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori. Odată cu adoptarea Legii nr.

* e-mail: negrutiu.cor@gmail.com.

134/2010 privind Codul de procedură civilă¹, pentru prima dată în legislația românească, legiuitorul a alocat o secțiune specială în Titlul al III-lea din Cartea a V-a *Despre executarea silită*, relativ la măsurile privitoare la minori prevăzute într-un titlu executoriu, cum sunt stabilirea locuinței minorului, darea în plasament, înapoierea minorului de către persoana care îl ține fără drept, exercitarea dreptului de a avea legături personale cu minorul, precum și alte măsuri prevăzute de lege.

Cele mai mari dificultăți pentru minori apar după separarea părinților, când acestora li se stabilește domiciliul la unul dintre părinți, iar celălalt părinte își dorește să păstreze legături personale cu minorul. Există situații fericite în care părinții, deși despărțiți, colaborează în ceea ce privește copiii lor, copiii acceptând noua împrejurare. Cu toate acestea există și situații nefericite, când copiii sunt „unelte” de răzbunare, ceea ce conduce la starea de fapt în care să nu se execute de bunăvoie titlul executoriu care prevede modalitatea concretă de a avea legături personale cu minorul.

În aceste împrejurări, părintele care deține un astfel de titlu executoriu, va fi nevoit să apeleze la executarea silită².

II. Prevederile legale aplicabile în vederea punerii în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori și remedii propuse

În actuala reglementare, într-o primă etapă în efectuarea acestui demers, potrivit art. 910 alin. (2) C. pr. civ., executorul judecătoresc va trimite părintelui sau persoanei la care se află minorul încheierea de încuviințare a executării împreună cu o somație în care îi va comunica acesteia data la care să se prezinte împreună cu minorul la sediul său ori în alt loc stabilit de executor, în vederea preluării acestuia de către creditor, sau, după caz, îi va pune în vedere să permită celui alt părinte să își exercite dreptul de a avea legături personale cu minorul, potrivit programului stabilit în titlul executoriu. Dacă debitorul nu se va conforma somației executorului, acesta, la cererea creditorului, va sesiza instanța de executare pentru a se face aplicarea prevederilor art. 906 C. pr. civ., adică aplicarea de penalități de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu. Prin excepție de la prevederile art. 906 alin. (4) teza a II-a C. pr. civ., penalitățile nu pot fi stabilite pentru o perioadă mai mare de 3 luni de la comunicarea către debitor a încheierii de aplicare a acestor penalități, întrucât art. 912 alin. (1) C. pr. civ. nu permite, prevăzându-se că penalitatea stabilită de instanță potrivit art. 906 C. pr. civ. va curge până la momentul executării, dar nu mai mult de 3 luni de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 906 alin. (2) C. pr. civ.

Aceasta ar fi o primă măsură sancționatorie la adresa debitorului pentru opunerea la executarea silită, însă în cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația în termenul de 3 luni, precum și atunci când debitorul este de rea-credință și ascunde minorul, executorul judecătoresc va consemna acest fapt și va sesiza de îndată parchetul de pe lângă instanța de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârii judecătorești, potrivit art. 912 C. pr. civ.³

Regulile speciale de executare silită în astfel de cazuri sunt prevăzute de art. 911 C. pr. civ. și practic, prin acestea, se reglementează etapa propriu-zisă a executării silite. Astfel, dacă în termen de o lună de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 906 alin. (2) C. pr. civ., prin care au fost stabilite penalitățile, debitorul nu execută obligația sa, executorul judecătoresc va proceda la executarea silită.

Executarea se va efectua în prezența unui reprezentant al direcției generale de asistență socială și protecția copilului și, când acesta apreciază că este necesar, a unui psiholog desemnat de aceasta. Prezența psihologului nu este necesară dacă reprezentantul direcției are această calificare.

De asemenea, la solicitarea executorului judecătoresc, agenții forței publice sunt obligați să își dea concursul la executare, în condițiile legii.

¹ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2010.

² A se vedea I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat de procedură civilă, Noul Cod de procedură civilă*, vol. III, Editura Universul Juridic, București, 2013; A. Trăilescu, C. Lungănașu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, Editura C.H. Beck, București, 2021, p. 312; V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, *Drept procesual civil*, ediția a II-a, Editura Național, București, 2018, p. 661-662.

³ A se vedea C. Roșu, *Drept procesual civil. Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2021, p. 388.

Pe tot parcursul executării silită, nu este permis niciunei persoane să bruscheze minorul sau să exercite presiuni asupra lui pentru a se realiza executarea.

Dacă până în acest moment, prevederile legale se refereau la opoziția manifestată de debitor față de executarea silită, în această etapă este chemat executorul judecătoresc să observe dacă neexecutarea titlului executoriu se datorează chiar minorului, instituindu-se și în acest caz anumite reguli speciale, de urmat. Astfel, dacă executorul constată că însuși minorul refuză în mod categoric să îl părăsească pe debitor sau manifestă aversiune față de creditor, va întocmi un proces-verbal în care va consemna constatările sale și pe care îl va comunica părinților și reprezentantului direcției generale de asistență socială și protecția copilului. Potrivit art. 913 alin. (2) C. pr. civ., reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului va sesiza instanța competentă de la locul unde se află minorul, pentru ca aceasta să dispună, în funcție de vârsta copilului, un program de consiliere psihologică, pentru o perioadă ce nu poate depăși 3 luni. Cererea se soluționează de urgență în camera de consiliu, prin încheiere nesupusă niciunei căi de atac, pronunțată cu citarea părinților și, după caz, a persoanei la care se află copilul, dispozițiile legale privind ascultarea copilului rămânând aplicabile.

În opinia noastră, acest moment până la care executorul judecătoresc observă refuzul minorului de a-l părăsi pe debitor sau că manifestă aversiune față de creditor, iar reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului va sesiza instanța competentă de la locul unde se află minorul, pentru ca aceasta să dispună, în funcție de vârsta copilului, un program de consiliere psihologică, este tardiv. Până la parcurgerea acestor etape, trece un timp destul de îndelungat, în care tensiunile din mediul în care locuiește minorul, se amplifică și de aici, în cele mai multe cazuri, apare fenomenul alienării parentale definit de către psihologi ca fiind o formă de abuz emoțional grav asupra copilului.

De aceea, apreciem că după înregistrarea cererii de executare silită la executorul judecătoresc, imediat după încuviințarea executării silită, acesta să sesizeze și instanța de tutelă pentru a se dispune programul de consiliere psihologică, la care să participe atât minorul, cât și debitorul și creditorul obligației. Această susținere, o justificăm prin faptul că, dacă s-a ajuns la această etapă a executării silită, este cert că obligația nu s-a executat de bunăvoie, existând opoziție la punerea în executare a titlului executoriu, debitorul neasociindu-se voluntar la realizarea dreptului recunoscut prin acel titlu.

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în materia reglementată de art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, respectiv a dreptului la respectarea vieții private și de familie, s-a arătat că statele au obligația de a lua toate măsurile de natură a asigura reunirea unui părinte cu copilul său (cauza Olsson împotriva Suediei din 24.03.1998, seria A nr. 130; cauza Hokkanen împotriva Finlandei din 23.09.1994, seria A nr. 299-A; cauza Amanalachioai împotriva României nr. 4023/04). Interesul copilului impune că numai anumite circumstanțe cu totul excepționale să poată duce la o ruptură a legăturii de familie și că trebuie să se facă tot posibilul să se păstreze relațiile personale și dacă este cazul, la momentul potrivit, să se reconstituie familia, (Cauza Schmidt împotriva Franței, nr. 35.109/02, AȘ 58, 26 iulie 2007).

Or, ținând cont de acestea, apreciem că momentul apelării la consilierea psihologică din reglementarea actuală este mult prea întârziată în această procedură. Chiar în practica judiciară⁴, instanța a încuviințat realizarea unui program de consiliere psihologică de către DGASPC Cluj, chiar mai accelerat decât cel propus de Direcție, având ca obiectiv „reluarea cât mai rapidă a unei relații firești între tată și minor”, după ce executorul judecătoresc a observat opoziția mamei, iar apoi a copilului, imediat după emiterea somației. Astfel, în luna martie 2020 mama nu a mai permis minorului să îl viziteze pe tată, iar tatăl apelând la executare silită a avut posibilitatea de a avea rezultatul consilierii psihologice în luna noiembrie a aceluiași an. Abia după repetarea acțiunilor de sabotare a reluării relației firești dintre tată și minor, constatându-se disprețul manifestat de mama față de a respecta orice hotărâre judecătorească și orice măsură dispusă de specialiștii-psihologi, printr-o altă hotărâre judecătorească⁵ s-a dispus aplicarea

⁴ Sentința civilă nr. 2803/2020 pronunțată de Judecătoria Cluj-Napoca, *nepublicată*.

⁵ Sentința civilă nr. 8232/2021 pronunțată de Judecătoria Cluj-Napoca, *nepublicată*.

unei penalități în cuantumul maxim prevăzut de art. 906 alin. (2) C. pr. civ., ca remediu pentru restabilirea ordinii de drept și a echilibrului emoțional și comportamental în privința minorului.

Este de observat că în cadrul dosarului în care s-a solicitat aplicarea de penalități, raportul de consiliere psihologică a constituit un mijloc de probă hotărâtor la pronunțarea sentinței, astfel că, și din acest punct de vedere apreciem că instanța de tutelă să fie chemată să dispună consilierea psihologică a părților implicate în acest tip de executare silită, imediat după încuviințarea executării silite, în vederea rezolvării cu celeritate a prestației la care este îndrituit creditorul.

În materia executării hotărârilor privitoare la minori, orice întârziere în executare va produce consecințe grave asupra posibilității de respectare întocmai a titlului executoriu și a executării efective a acestuia prin raportate la situația avută în vedere de către instanță la momentul pronunțării hotărârii. În acest sens, s-a mai reținut în jurisprudența Curții Europene că, în privința situației unui minor, caracterul adecvat al unei măsuri se judecă după rapiditatea cu care este pusă în aplicare (cauza Ignaccolo-Zenide c. României, nr. 31679/96, hot. din 25 ianuarie 2000) și că orice întârziere în executarea deciziilor privitoare la minori poate avea repercusiuni ireversibile asupra situației copilului sau asupra legăturii dintre părinți și copil (cauza Costreie c. României, nr. 31703/05, hot. din 13 octombrie 2009)⁶.

III. Concluzii

Analizând actuala reglementare referitoare la punerea în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori, aceasta este criticabilă prin aceea că, ordinea prin care se poate aduce la îndeplinire titlul executoriu, nu este cea mai potrivită, dar totodată perfectibilă. Practica judiciară în materie demonstrează necesitatea obținerii raportului de consiliere psihologică a părților imediat după încuviințarea executării silite, ca urmare a unei cereri adresate instanței de tutelă de către executorul judecătoresc. Printr-un astfel de raport se poate stabili atât poziția tuturor părților relativ la executarea silită, cât și îndrumarea acestora spre respectarea titlului executoriu și chiar detensionarea situației. A plasa acest moment abia după aplicarea penalităților (care are și ea un timp destul de mare de soluționare), după ce executorul judecătoresc observă că debitorul este de rea-credință și ascunde minorul sau că minorul refuză în mod categoric să îl părăsească pe debitor sau manifestă aversiune față de creditor, este dăunător pentru minor în primul rând, dar și pentru celelalte părți implicate, trenând o stare de incertitudine cu privire la viitoarele acțiuni în desfășurarea activității de executare silită. Cu cât timpul de parcurgere a procedurii este mai mare, cu atât mai mult cresc riscurile intervenirii unor obstacole cu privire la executare, mai ales că este vorba de minori.

De aceea, apreciem că ar fi oportună completarea art. 910 C. pr. civ. cu un nou alineat, prin care executorul judecătoresc, după încuviințarea executării silite, să ceară instanței de tutelă încuviințarea parcurgerii de către părțile implicate a unui program de consiliere psihologică, pentru o perioadă de timp ce va fi stabilită de psiholog în funcție de poziția manifestată de părți față de punerea în executare a titlului executoriu, iar raportul cu cele constatate de către psiholog, să fie comunicat de îndată executorului judecătoresc, în vederea efectuării celorlalte activități specifice acestui tip de executare silită. Prin aceasta, apreciem că s-ar diminua foarte mult durata întregii proceduri privind punerea în executare a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori.

⁶ A se vedea V. Bozeșan, *Condițiile esențiale ale executării silite*, Editura Universul Juridic, București, 2018, p. 129.